

INBRENG VERSLAG VAN EEN SCHRIFTELIJK OVERLEG

Binnen de vaste commissie voor Economische Zaken hebben enkele fracties de behoefte een aantal vragen en opmerkingen voor te leggen over de brieven van de minister van Economische Zaken over de gaswinning uit het Groningen-veld. De volledige agenda is opgenomen aan het eind van het verslag.

De voorzitter van de vaste commissie voor Economische Zaken
Hamer

De adjunct-griffier van de vaste commissie voor Economische Zaken
Van de Wiel

Inhoudsopgave

I	Vragen en opmerkingen vanuit de fracties	2
	Vragen van de leden van de VVD-fractie	2
	Vragen van de leden van de CDA-fractie	2
	Vragen van de leden van de D66-fractie	3
	Vragen van de leden van de GroenLinks-fractie	4
	Vragen van de leden van de SGP-fractie	5
II	Antwoord / Reactie van de minister	6
III	Volledige agenda	6

I. Vragen en opmerkingen vanuit de fracties

Vragen van de leden van de VVD-fractie

De leden van de VVD-fractie hebben kennisgenomen van de «Nieuwe inzichten met betrekking tot de effecten van gaswinning uit het Groningen-veld en de relatie met aardbevingen in de provincie Groningen» en de «Toezending stukken naar aanleiding van gedane toezeggingen in Algemeen Overleg gaswinning Groningen». Deze leden vragen de minister graag nogmaals snelheid te maken met de onderzoeken. Die onderzoeken zijn nodig om te weten wat goede oplossingen zijn. Pas daarna kunnen er verstandige beslissingen worden genomen. In het kader van de gewenste snelheid vragen de leden van de VVD-fractie of de minister een overzicht kan geven wanneer hij denkt dat de verschillende onderzoeken zijn afgerond? Waar zou wat betreft de minister eventueel tijdswinst te behalen zijn?

Vragen van de leden van de CDA-fractie

De leden van de CDA-fractie danken de minister voor de toezending van het overzicht van de onderzoeken naar aanleiding van de toezeggingen gedaan tijdens het Algemeen Overleg gaswinning op 7 februari 2013. De leden van de CDA-fractie hebben niettemin nog een aantal aanvullende vragen. Bovendien constateren deze leden dat er enkele vragen zijn die bij het genoemde Algemeen Overleg niet meer zijn behandeld. Het gaat om de volgende vragen:

- Hoe gaat de minister vanaf heden de informatievoorziening coördineren naar de betrokken burgemeesters/gemeenteraden en in het verlengde daarvan de inwoners en bedrijven in Groningen? In hoeverre zou de werkwijze van Schiphol hier kunnen worden toegepast?
- In het Algemeen Overleg van 7 februari jl. heeft de minister aangegeven met alle onderzoeken in één keer naar buiten te komen namelijk zo rond 1 december. Kan de minister bevestigen dat hij heeft toegezegd dat de Quick scan al in het eerste kwartaal uitgevoerd zal gaan worden. Kan de minister bevestigen dat hij dan ook in het eerste kwartaal met de resultaten van het onderzoek naar de Kamer komt?
- Kan de minister toezeggen dat hij zodra een of meerdere van de onderzoeken gereed zijn met deze resultaten naar de Kamer komt voor de datum van 1 december? Zo nee, waarom niet?
- Tijdens het Algemeen Overleg van 7 februari jl. heeft de minister een toezegging gedaan om een onderzoek uit te zullen voeren naar de economische en imagoschade voor het gebied in relatie tot de waardedaling van de huizen en bedrijven in het gebied. Dit zien de leden van de CDA-fractie onvoldoende terug in onderzoek nummer 10. Ook missen deze leden de toezegging voor het uitzoeken van

scenario's voor bijvoorbeeld het opkopen van huizen en het terug huren daarvan door inwoners. Kan de minister bevestigen dat deze belangrijke zaken alsnog zullen worden betrokken bij het onder punt 10 genoemde onderzoek?

- In hoeverre heeft de minister contact gehad met onze Duitse burens over de bevingen in Groningen en in hoeverre is hij voornemens hierover in contact te treden met de aangrenzende deelstaat Emsland en de betreffende Kreisen? Wat zijn de bevindingen van de minister in dit verband?
- In hoeverre heeft de forse stijging van het aantal aardschokken/bevingen van 39 in 2010 naar 78 in 2011 nog geleid tot extra onderzoek? Zo nee waarom niet (zie voor de stijging tabel op pagina 2 van de brief)?
- De Nederlandse Aardolie Maatschappij BV (NAM) heeft toegezegd dat preventief zwakke constructies zullen worden geïnventariseerd. In hoeverre is de minister voornemens in de tussentijd de Kamer te betrekken bij de uitwerking of vaststelling van de criteria hiertoe (zie punt 4 van de brief)?
- Kan de minister van de afhandelingscapaciteit bevestigen dat hij zorg zal dragen voor een goede en snelle schadeafhandeling? Wat is de redelijke termijn waarbinnen de schademeldingen zullen worden afgehandeld?
- Zijn er effecten te verwachten voor de Waddenzee en zo ja welke?

Vragen van de leden van de D66-fractie

De leden van de D66-fractie maken graag gebruik van de mogelijkheid enkele vragen te stellen naar aanleiding van de brief verstuurd na het algemeen overleg gaswinning Groningen-veld.

Het aantal aardbevingen rond het Groningen-gasveld

Kan de minister bij de tabel (1) per jaar vanaf 1990 de bijbehorende gaswinning uit het Groningen veld vermelden?

Overzicht tijdslijn onderzoeken naar bevingen

Kan de minister aangeven wanneer hij voor het eerst geïnformeerd is over de (voorlopige) bevindingen van het Staatstoezicht op de Mijnen (SodM)?

De uit te voeren onderzoeken

- Kan de minister per (totaal 11) onderzoek aangeven wanneer deze op zijn vroegst kan worden afgerond, en waarom?
- Is het mogelijk om de onderzoeken (7, 8 en 9) naar de mogelijkheden voor kwaliteitsconversie en de gevolgen voor de voorzieningszekerheid; de effecten op de inkomsten van de Staat en het in kaart brengen leveringsverplichtingen Groningengas voor december op te leveren en de Kamer daarover te informeren?
- Hoe wordt in de voorbereiding van de begroting 2014 rekening gehouden met de voorgenomen besluitvorming in december voor wat betreft aannames met betrekking tot de gaswinning?
- Zou een tegenvaller op de gasbaten dit jaar leiden tot de noodzaak om extra te bezuinigen? Zo ja, met hoeveel? Hangt dat af van hoe de Europese Commissie dit opvat?
- Wordt er ook onderzoek gedaan naar de gevolgen van de gaswinning en van eventuele andere winningstechnieken voor de natuur?
- Wordt er ook onderzoek gedaan naar de gevolgen andere winningsactiviteiten in noord Nederland, bijvoorbeeld de winning vanuit andere

gasvelden dan het Groningen-veld, in of onder het Waddengebied of de zoutwinning?

Nadere informatie ten aanzien van preventief versterken constructies

- Op welke manier zal de NAM bijdragen aan eventueel noodzakelijke preventieve reparaties of versterkingen? Worden deze in principe volledig vergoed, zoals bij schade als gevolg van aardbevingen het geval is? Of is er sprake van een afweging waarbij de NAM bepaalt wat wel of niet noodzakelijk is?
- Op welke termijn worden de burgers «beter geïnformeerd, zodat ze beter zijn voorbereid in geval zich een aardbeving voordoet»? Werkt de minister deze aanpak uit in overleg met de Veiligheidsregio? Zijn de burgers tot nog toe onvoldoende geïnformeerd?

Vragen van de leden van de GroenLinks-fractie

De leden van de GroenLinks fractie leggen de onderstaande vragen aan de minister voor.

- Hoe vaak legt de minister adviezen van het SodM naast zich neer?
- Het Koninklijk Nederlands Meteorologisch Instituut (KNMI) stelde al in 2006 dat aardbevingen frequenter en zwaarder kunnen worden bij snellere winning. Het SodM waarschuwde de NAM al in 2009. Waarom is de Kamer niet eerder over dit verhoogde risico geïnformeerd?
- Waarom heeft de minister naar aanleiding van de eerdere waarschuwingen niet de benodigde onderzoeken gedaan? Waarom is hier nu nog zoveel tijd voor nodig?
- Hoe verhoudt het beleid van de minister zich tot artikel 21 van de Grondwet, waarin gesteld wordt dat de «zorg van de overheid [...] gericht [is] op de bewoonbaarheid van het land»?
- Is de minister bereid om het voorzorgsprincipe te hanteren en dus niet te wachten met het nemen van maatregelen tot het onomstotelijk bewijs van schadelijke effecten is aangetoond?
- Heeft de minister een visie hoe het resterende aardgas het beste kan worden gebruikt in de overgang naar 100% schone energie in 2050?
- Hoe past het huidige winningsplan daarin?
- Van de 75 miljard m³ werd in 2011 slechts 10 miljard m³ gebruikt door de Nederlandse huishoudens en maar 40 m³ binnen Nederland. 30 miljard m³ werd op de spotmarket aangeboden. Hoe is dit nu? Kan uit deze gegevens geconcludeerd worden dat met het terugbrengen van de snelheid van gaswinning geen contractuele verplichtingen worden geschaad? Zo nee, waarom niet?
- Kan de minister bevestigen dat de regering veronderstelt, zoals de leden van de GroenLinks-fractie lezen in de Miljoenennota, dat de waarde van aardgas in de toekomst zal stijgen?
- Welke maatregelen neemt de minister naar aanleiding van de onvrede over de schadeafhandeling door de NAM?
- Is de minister bereid om te onderzoeken of een onafhankelijke instantie de schade kan afhandelen?
- Veronderstelt de minister dat de NAM de expertise in huis heeft om de waardedaling van huizen in kaart te brengen?
- Is de minister bereid om de Ombudsman een bemiddelende rol te geven in conflicten over de schadeafhandeling?
- Hoe schat de minister de gevolgen van de toegenomen frequentie van aardbevingen en de hogere kans op zware aardbevingen op de werkgelegenheid in de getroffen regio? Wil de minister hier onderzoek naar doen en gevolgen op de werkgelegenheid betrekken bij zijn beleid?
- Kan de minister een inschatting maken van de invloed van de toegenomen frequentie van aardbevingen en de hogere kans op zware

aardbevingen op de bevolkingsontwikkeling in de regio? Wil de minister hier onderzoek naar doen en gevolgen op de bevolkingsontwikkeling betrekken bij zijn beleid?

- Heeft de NAM zich in de opvatting van de minister gehouden aan artikel 33 van de Mijnbouwwet, waarin onder meer wordt gesteld dat zij alle maatregelen neemt die redelijkerwijs die gevegd kunnen worden om schade door bodembeweging te voorkomen?
- In de brief van de NAM aan Economische Zaken / SodM over de actualisatie van het winningsplan Groningen van 25 januari jl. wordt gewag gemaakt van het wegens technische problemen vervangen van bestaande injectieput BRW-4 door een nieuw te boren put BRW-5 (vanaf locatie Borgsweer). Op NLOG.nl staat een put BRW-04 te boek als een producerende olieput. Is BRW-04 dezelfde put als BRW-4, en gaat het dan om een injectie- of een olieproductie-put, en om welke technische problemen gaat het?
- In oktober 2001 heeft de NAM een «diepe verkenningsboring» uitgevoerd die dieper is gegaan dan de normale diepte waarop gas uit het Groningen-veld gewonnen wordt. Hebben er meer van dit soort boringen plaatsgevonden, heeft deze boring (of andere dergelijke extreem diepe boringen) invloed gehad op de seismische activiteit, en kan de minister een overzicht geven van andere technieken en activiteiten die sinds ruwweg het jaar 2000 zijn aangewend in het Groningen-veld en die invloed zouden kunnen hebben op seismische activiteit, dan wel toezeggen dat dit wordt meegenomen in de onderzoeken?
- Kan de minister het actuele winningsplan voor het Groningen-veld en het advies van de Technische Commissie Bodembeweging hierop openbaar maken?

Vragen van de leden van de SGP-fractie

De leden van de SGP-fractie hebben begrepen dat indien op zeer korte termijn overgaan wordt tot het verlagen van de gasproductie het risico op (zwaardere) aardbevingen zelfs groter zou kunnen zijn. Zij hebben begrepen dat drukverschillen rond breuken een bepalende factor zijn bij het ontstaan van bevingen, maar dat hierover nog weinig bekend is. Deze gegevens zouden echter nodig zijn om, indien tot productievermindering besloten wordt, te bepalen bij welke boorputten de gasproductie op een verantwoorde wijze verlaagd kan worden. Klopt deze analyse? Is de veronderstelling juist dat productieverlaging op korte termijn wel eens negatief uit zou kunnen pakken?

De leden van de SGP-fractie waarderen de brede en zorgvuldige aanpak van het noodzakelijke vervolgonderzoek. Zij willen het grote belang hiervan onderstrepen, zeker gelet op het «ongewone» aantal bevingen van de afgelopen dagen. Zij hebben nog enkele vragen.

In de eerste plaats betekent het gegeven dat nog veel onbekend is over de wijze waarop de bodem reageert op gaswinning dat ook in de onderzoeksfase verschillende aannames gedaan zullen moeten worden. Is de minister bereid ervoor te zorgen dat hierbij, indien van toepassing, uitgegaan zal worden van het «worst-case» scenario?

In de tweede plaats vragen de leden van de SGP-fractie in hoeverre het seismisch meetnetwerk van het KNMI betrokken kan worden bij het vervolgonderzoek naar onder meer het (nieuwe) maximum van de sterkte van bevingen voor het Groningen-veld. Kan uitbreiding van het seismisch meetnetwerk van KNMI een bijdrage leveren aan het verkrijgen van noodzakelijke aanvullende gegevens? Is het kabinet, indien nodig, bereid hier geld voor uit te trekken?

In de derde plaats vragen deze leden waarom de experts van zowel KNMI als TNO niet actief betrokken worden bij het vervolgonderzoek inzake de

(nieuwe) maximumsterkte van bevingen en alternatieve winningstechnieken. Deze leden benadrukken hierbij het belang van dit vervolgonderzoek.

In de vierde plaats vragen de leden van de SGP-fractie of de minister voor elk onderzoek een indicatie kan geven van de tijd die voor het betreffende onderzoek, ook bij versterkte inzet, minimaal nodig is.

In de vijfde plaats leggen de leden van de SGP-fractie de vinger bij het vervolgonderzoek naar een betere verankering van de onafhankelijkheid van schadebepaling en afhandeling. Wil de minister hierbij ook kijken hoe gezorgd kan worden voor een ruimhartigere vergoeding van geconstateerde schade, in zowel lopende als toekomstige zaken? Is het de inzet van de minister om het genoemde onderzoek snel af te ronden, zodat de systematiek van schadebepaling en -afhandeling op korte termijn verbeterd en verruimd kan worden?

II. Antwoord / Reactie van de minister

III. Volledige agenda

- Nieuwe inzichten met betrekking tot de effecten van gaswinning uit het Groningen-veld en de relatie met aardbevingen in de provincie Groningen; brief van de minister van Economische Zaken d.d. 25 januari 2013 (Kamerstuk 33 529, nr. 1)
- Toezending stukken naar aanleiding van gedane toezeggingen in Algemeen Overleg gaswinning Groningen; brief van de minister van Economische Zaken d.d. 11 februari 2013 (2013Z02720)